

Spolufinancováno z programu
Evropské unie Práva, rovnost a
občanství

Úřad vlády České republiky

Doporučení Národní romské platformy II pro implementaci Strategie romské integrace do roku 2020

Úřad vlády České republiky

Sekce pro lidská práva

Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny
a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny

Praha 2018

ISBN 978-80-7440-211-1

© ÚV ČR, použití fotografií bez předchozího písemného souhlasu není dovoleno

Tato publikace byla spolufinancována z Programu Evropské unie Práva, rovnost a občanství 2014-2020.

Obsah této publikace představuje pouze názory autora a je jeho výhradní odpovědností.
Evropská komise nepřijímá žádnou odpovědnost za použití informací, které obsahuje.

OBSAH

	Str.
ÚVOD	4
1. INFORMACE O REALIZOVANÝCH AKTIVITÁCH PROJEKTU	5
2. INFORMACE O III. NAVAZUJÍCÍM PROJEKTU	13
3. DOPORUČENÍ NÁRODNÍ ROMSKÉ PLATFORMY	14
4. NÁVRHY ZAPOJENÍ AKTIVNÍCH ÚČASTNÍKŮ PROJEKTU	20
PŘÍLOHA: VYBRANÉ FOTOGRAFIE Z REALIZOVANÝCH AKTIVIT	21

ÚVOD

Tato publikace je zpracována v rámci projektu Aktivizace a zmocňování romských aktérů prostřednictvím Národní romské platformy II, který je spolufinancován z programu Evropské unie Práva, rovnost a občanství.

Cílem projektu „Aktivizace a zmocňování romských aktérů prostřednictvím Národní romské platformy II“ byla: a) efektivní kooperace všech relevantních aktérů; b) efektivní koordinace integračních aktivit na regionální a lokální úrovni se zvláštním zřetelem na implementaci a monitorování Strategie romské integrace do roku 2020; c) identifikování relevantních aktérů romské integrace na regionální a místní úrovni a umožnění jejich efektivního zapojení do řešení potřeb a problémů romské menšiny, včetně jejich zapojení do implementace a monitorování Strategie romské integrace do roku 2020; d) zmocňování Romů k proaktivnímu přístupu k řešení záležitostí týkajících se romské menšiny; e) zvyšování povědomí Romů o Strategii romské integrace do roku 2020; f) zviditelňování Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny jako Národního kontaktního místa pro integraci Romů, posílení současné implementační struktury romské integrace.

V první kapitole této publikace jsou uvedené aktivity, které byly v rámci projektu realizované. Během konání kurzů, seminářů a setkání byla formulovaná doporučení, která jsou prezentovaná ve třetí kapitole. Druhá kapitola je strohým pozváním na III. navazující projekt, který bude realizován Kanceláří Rady vlády pro záležitosti romské menšiny od dubna 2018. Čtvrtá kapitola je souhrnem doporučení Národní romské platformy pro Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny specificky v tématu dalšího zapojování účastníků Projektu.

1. INFORMACE O REALIZOVANÝCH AKTIVITÁCH PROJEKTU

V této kapitole Vás seznámíme s aktivitami realizovanými v rámci projektu „**Aktivizace a zmocňování romských aktérů prostřednictvím Národní romské platformy II**“. Projekt je spolufinancovaný z programu Evropské unie Práva, rovnost a občanství. Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny jakožto **Národní kontaktní místo romské integrace** v České republice je realizátorem tohoto projektu.

Následující odstavce jsou informací o realizovaných aktivitách a jejich cílové skupině. Aktivita jsou rozděleny podle jejich typu (ne nutně chronologicky).

A. zahajovací seminář

Dne **09.11.2017** se v Praze v budově Autoklubu České republiky uskutečnil zahajovací seminář. Jeho cílem bylo vedle samotného představení cílů a aktivit projektu otevření diskuze o romských zastřešujících organizacích operujících ať už na národní tak na regionální úrovni. Vzhledem k zaměření semináře byly účastníky především zástupci uskupení sdružujících více organizací. Semináře se zúčastnilo 37 účastníků.

B. kurz ke zvýšení kompetencí v oblasti komunitní práce a jejich principů a posílení měkkých dovedností v oblasti vyjednávání a prosazování zájmů Romů

Kurzy ke zvýšení kompetencí v oblasti komunitní práce a jejich principů a posílení měkkých dovedností v oblasti vyjednávání a prosazování zájmů Romů jsou určeny pro Romy, kteří mají potenciál aktivizovat romskou komunitu a více ji zapojit do veřejného života. S cílem předat ještě více kompetencí účastníkům kurzu. Byl zvolen model, kdy během dvoudenního intenzivního kurzu byly vyškoleny z řad Romů lektorské dvojice, které samostatně povedou za podpory zkušených lektorů jednodenní kurzy v regionech. Samozřejmě, že jednodenním kurzem práce s účastníky nekončí. Zkušená lektorská dvojice nabízí účastníkům následnou podporu tak, aby jim pomohla - ať už při organizování komunit, tak jiných aktivitách vedoucích k aktivizaci Romů.

15.-16.01.2018 – dvoudenní přípravný kurz konaný ve Strakově akademii

Z 11 účastníků intenzivního dvoudenního přípravného kurzu vzešly 4 lektorské dvojice, které následně s podporou zkušených lektorů Tomáše Tožičky a Alexandry Uhlové samostatně vedly jednodenní kurzy v regionech.

23.01.2018 – jednodenní kurz v Ostravě

První jednodenní kurz ke zvýšení kompetencí v oblasti komunitní práce a jejich principů a posílení měkkých dovedností v oblasti vyjednávání a prosazování zájmů Romů se uskutečnil v Ostravě v Clarion Congress Hotelu. Prvním jednodenním kurzem prošlo 31 účastníků.

29.01.2018 – jednodenní kurz v Brně

Druhý jednodenní kurz se uskutečnil v Brně v prostorách hotelu eFi na Bratislavské ulici. Na kurzu bylo 23 účastníků.

06.02.2018 – jednodenní kurz v Liberci

Třetí kurz se uskutečnil v Liberci v Hotelu Liberec. Na kurzu bylo 21 účastníků.

12.02.2018 – jednodenní kurz v Českých Budějovicích

Čtvrtý a poslední kurz se uskutečnil v Českých Budějovicích v hotelu Clarion. Na kurzu bylo účastno 19 osob.

C. kurz fungování lokálního partnerství a možností zapojení se do činnosti Agentury pro sociální začleňování

S cílem zvýšit zapojení Romů do lokálních partnerství a obecně do činnosti Agentury pro sociální začleňování v lokalitách byly v rámci projektu pilotně zkoušené kurzy, jejichž účelem bylo zejména motivovat Romy, aby se více zajímali o činnost Agentury pro sociální začleňování, či se do ní přímo zapojovali. Pochopitelně byly zvoleny lokality, kde Agentura začínala působit. Účastníci kurzu byli vybaveni znalostmi, které jim pomohou být silnějšími partnery v jednáních s představiteli obce a dalšími relevantními aktéry. Budou připraveni informovaně se účastnit lokálního partnerství.

19.02.2018 – kurz v Písku

Dne 19.02.2018 se v Písku v budově Českého Červeného kříže uskutečnil první ze dvou kurzů fungování lokálního partnerství a možnosti zapojení se do činnosti Agentury pro sociální začleňování. Na kurzu bylo 20 účastníků.

28.02.2018 – kurz ve Valašském Meziříčí

Druhý kurz se uskutečnil dne 28.02.2018 ve Valašském Meziříčí v budově Městského úřadu. Kurzu se účastnilo 17 osob.

D. setkání Národní romské platformy v regionech

Stěžejní aktivitou projektu byla setkání Národní romské platformy v regionech. Ta se uskutečnila ve městech Plzni, Hradci Králové a Jeseníku. Regionální setkání byla jedinečnou příležitostí, kdy Romové na straně jedné a zástupci obcí a krajů na straně druhé zasedli k jednomu stolu. Nejprve diskutovali o problémech, kterým Romové musí čelit na lokální úrovni. Následně se společně snažili najít řešení identifikovaných problémů. Ve třetí fázi pak diskutovali o možnostech přenést navrhovaná řešení do praxe. Diskuze byla řízena čtveřicí zkušených profesionálních facilitátorů ze slovenské organizace PDCS.

13.02.2018 – regionální setkání v Plzni

První ze třech regionálních setkání se uskutečnilo dne 13.02.2018 v Plzni v Parkhotelu Plzeň. Na setkání bylo 43 účastníků.

14.02.2018 – regionální setkání v Hradci Králové

Druhé regionální setkání se uskutečnilo dne 14.02.2018 v Hradci Králové v hotelu Nové Adalbertinum. Na setkání bylo přítomno 50 účastníků.

15.02.2018 – regionální setkání v Jeseníku

Třetí regionální setkání se uskutečnilo v Jeseníku v hotelu Slovan. Setkání se zúčastnilo 42 účastníků.

E. závěrečný seminář

Závěrečného semináře projektu se zúčastnili účastníci předchozích aktivit, aby v obecné rovině vyzdvihli problémy a jejich řešení, které byly zmíněny napříč aktivitami projektu. Cílem závěrečného semináře bylo dojít k obecným závěrům, které mohou pomoci při formulování politiky romské integrace na národní, regionální i lokální úrovni.

28.03.2018 – závěrečný seminář v Praze

Na závěrečném semináři, který se uskutečnil dne 28.03.2018 v Domě národnostních menšin v Praze, bylo přítomno 45 účastníků. Byly jim představeny realizované aktivity projektu a rovněž byla prezentována Doporučení národní romské platformy. Tato Doporučení byla následně diskutována. Na úvod diskuze byla položena otázka, jak mohou přítomní účastníci napomoci naplňování těchto doporučení.

2. INFORMACE O III. NAVAŽUJÍCÍM PROJEKTU

Od dubna 2018 do prosince 2018 bude Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny realizovat třetí navazující projekt Aktivizace a zmocňování romských aktérů prostřednictvím Národní romské platformy III.

Aktivitami realizovanými v rámci projektu jsou:

- 3 jednodenní kurzy zaměřené na organizování komunit a prosazování zájmů Romů, na které navazuje až 120 hodin následné podpory;
- 2 jednodenní praktická školení zaměřená na psaní projektů a získávání grantů;
- 4 workshopy s cílem zlepšit sousedské soužití romských a neromských obyvatel města či obce;
- vícedenní kurz facilitace pro 5 vybraných romských účastníků projektu;
- úvodní a závěrečné setkání Národní romské platformy v Praze a 3 její jednodenní setkání v regionech pod vedením zkušených facilitátorů;
- třídní setkání pracovníků Národního kontaktního místa pro integraci Romů s koordinátory pro záležitosti romské menšiny, romskými poradci a terénními pracovníky;
- publikace Doporučení Národní romské platformy pro implementaci Strategie romské integrace do roku 2020.

Celkové odhadované náklady dle rozpočtu předloženého projektu činí 64.995 EUR.

Více informací o projektu a možnostech zapojení se zájemci dozví na emailové adrese romskaplatforma@vlada.cz Rádi například uvítáme tipy na místa realizace aktivit či rovnou pozvání ke spolupráci ☺

3. DOPORUČENÍ NÁRODNÍ ROMSKÉ PLATFORMY

Následující doporučení byla formulována v průběhu realizace všech aktivit projektu. Pro přehlednost jsou roztržena podle oblastí, do nichž spadají. S cílem udělat publikaci přehlednější jsou témata, problémy a jejich doporučená řešení uváděna v odrážkách.

vzdělávání

- nedostatek romských asistentů ve školách
 - absence asistentů i na školách s vyšším podílem romských žáků
 - škola by měla více komunikovat s rodiči a zdůrazňovat jim význam vzdělávání
- absence výuky romských dějin a reálií v rámci výuky na ZŠ a SŠ
 - osnovy, ani učebnice nedávají prostor pro poznání romské kultury
 - to je základním východiskem k propojení majority a minority
 - ale také to přispívá k zachování a rozvoji romské kultury

bydlení

- ztížený přístup ke standardnímu bydlení
 - nedostatečný počet (sociálních) bytů
 - náročné podmínky pro jejich získání
 - absence zákonů o sociálním bydlení
- institucionální segregace při přidělování bytů
 - integrovaným Romům jsou přidělovány byty ve vyloučených lokalitách
- předsudky majitelů nemovitostí, resp. realitních makléřů
 - i vůči Romům, kteří mají práci a finance
 - neúměrně vysoké kauce
 - neplatí ale pro všechny regiony

- migrace Romů
 - rodiny se stěhují i několikrát do roka, za levnějším bydlením - tam, kde nedluží
 - stěžuje zacílení sociální práce – často tyto lokality nejsou pokryty službami
 - místa „odkud už téměř není návratu“
- nepořádek
 - častým problémem sociálně vyloučených lokalit je nepořádek
 - v praxi nefungují společné úklidy
 - ne ve všech případech bylo úspěšné zavedení pozice domovníka-preventisty bráno pozitivně - stalo se, že byli i vnímáni jako ti, co donášejí na Romy
 - pozitivně byly hodnoceny projekty sociálního bydlení v Ostravě, Brně či Rokycanech
 - jako klíčová byla identifikována politická podpora ve městě
- opatření obecné povahy
 - kterým může obec vymezit sociálně vyloučené lokality
 - kde nebude moci být novým obyvatelům vyplácen doplatek na bydlení
 - to přispěje k migraci Romů do menších obcí

zaměstnanost

- důležité je zvyšovat konkurenceschopnost romských uchazečů na trhu práce
 - zvyšovat vzdělání a klasifikaci
 - zvyšovat sebevědomí, aby se dokázali prosadit na trhu práce
- přepečovanost ze strany organizací pracujících s Romy
 - jsou lokality, ve kterých jsou romští klienti přepečováváni
 - jsou tak tlačeni do pozice pasivních příjemců pomoci
 - místo toho by se organizace měly zaměřit na jejich aktivizaci a zmocňování
 - vhodné jsou metody komunitní práce

- nárok na starobní důchod
 - práce na černo, resp. nezaměstnanost vede k absenci odpracovaných let
 - v důsledku toho nevzniká nárok na výplatu starobního důchodu
 - nízká informovanost = potřeba zvyšovat povědomí o tomto jevu
- příklady dobré praxe:
 - projekty sociálního podnikání ve městě Bruntál
 - zaměřené na zlepšení zaměstnavatelnosti a zvyšování vzdělání
 - projekt prostupného zaměstnávání v Hanušovicích
 - pro dlouhodobě nezaměstnané s cílem vrátit je na trh práce
 - osvědčily se svozy zaměstnanců do práce z odlehlých obcí

zadlužení

- zadlužení a exekuce jsou faktorem pro neúčast na oficiálním trhu práce
- vyhlášení insolvence je byrokraticky náročné
- v praxi chybí propojení terénních pracovníků s insolvenční poradnou
- nízká finanční gramotnost
- časté jsou případy zadlužení:
 - nezaplacení pokuty za černou jízdu v MHD, poplatku za odpady
 - následné penalizace jsou neúměrné původně dlužené částce
 - zadlužují se i nezletilí – to je potřeba zákonem upravit

aktivizace Romů

- nedostatečná podpora (pro)romských organizací
 - vysoké administrativní nároky dotačních řízení = vysoký práh
 - formalizace procesu = jde více o formální správnost než potřebnost projektu
 - přispěly by konzultace pro žadatele zaměřené na zlepšení přípravy žádosti

- potřeba zviditelňovat romskou kulturu
 - podporovat vznik romských center
 - do zájmových aktivit je potřeba zapojovat děti i rodiče
 - nedostatečné prostory je možné řešit s obcí, školami, farou atd.
- posílit zastoupení Romů v lokální politice
 - podporovat aktivní i pasivní volební účast Romů
 - vysvětlovat Romům význam voleb a proces volebního aktu

institucionální nastavení

- povinnost ustanovit pozici romské poradce na obcích s rozšířenou působností
 - ti by měli poskytovat poradenství a koordinovat aktéry romské integrace
 - měli by být spojkou mezi veřejností, terénními pracovníky a organizacemi pracujícími s Romy
- pořádání platform či kulatých stolů s cílem propojování subjektů a institucí
 - důležitým principem je partnerský přístup k organizacím pracujícími s Romy
 - zástupci Romů by měli mít vždy důstojnou pozici
 - např. v poradních orgánech by měli mít právo hlasovat
- dobrým příkladem je mobilní Tým působící v Olomouckém kraji
 - pracovníci, kteří na území kraje mapují a analyzují dané místo a formulují doporučení pro sociální služby
- přenos informací z centrální úrovně do lokalit
 - informace z centrální úrovně, např. z ÚV ČR či ministerstev se nedostávají do lokalit či k jednotlivcům. Pokud se již dostanou, nejsou vysvětleny srozumitelným jazykem.
 - vedle posílení implementační struktury romské integrace (na ose Kancelář Rady vlády pro záležitosti – krajští koordinátoři – romští poradci – terénní pracovníci) je nezbytné prostřednictvím metodického vedení pracovat na tom, aby romští poradci a terénní pracovníci informace nepředávali tak, jak je dostanou, ale

vysvětlovaly je srozumitelně a zdůrazňovaly přínosnost dané informace, např. co může přinést dotace z ÚV ČR pro místní komunitu

- jak ÚV ČR, tak jednotlivé resorty by se při pořádání informačních kampaní, kurzů a setkání měly zaměřovat především na účast těch, kteří skutečně v terénu něco dělají s Romy, a nikoliv na úředníky, kteří často nedokáží do terénu poskytnuté informace efektivně přenést. Konkrétním návrhem může být například rozšíření pravidelného setkávání koordinátorů pro záležitosti romské menšiny, romských poradců a terénních pracovníků o aktivní Romy v terénu
- nedostatečná informovanost o možnostech finanční podpory
 - s nedostatečným přenosem srozumitelných informací souvisí i značná neznalost Romů aktivních v lokalitách, jaké mají možnosti čerpání z dotačních titulů. Romové často neví, jak vyplnit žádost o dotaci či kdy a kam žádost podat. Některé dotační tituly, byť jsou směřované do sociálně vyloučených lokalit, jsou moc formalizované a vyplnění žádosti o poskytnutí podpory je administrativně velmi náročné, což je často vedle požadavku spoluúčasti zásadní bariérou, proč si menší organizace nežadají o peníze
 - využívat implementační strukturu, zejména pak romské poradce a terénní pracovníky k tomu, aby potenciální žadatele srozumitelně informovali o možnostech získání finanční podpory, motivovali je a s přípravou a odesláním žádosti jim aktivně pomáhali
 - pořádat informační semináře pro potenciální žadatele, kde jim bude celý proces od podání žádosti, přes poskytnutí podpory až po její vyúčtování vysvětlen
 - realizovat v lokalitách semináře a kurzy zaměřené na čerpání finančních prostředků a psaní projektových žádostí

- nevstřícný přístup přepážkových pracovníků k romským klientům
 - Romové se často setkávají s neochotou klientských pracovníků v přístupu k vyřízení jejich žádostí
 - je nezbytné téma odlišného přístupu k romským klientům zvednout, protože je buď ignorováno, nebo marginalizováno
 - více akcentovat toto téma při přípravě a vzdělávání klientských pracovníků
- absence vzájemného setkávání Romů s Neromy
 - Romové a Neromové se vzájemně nesetkávají a nekomunikují spolu. Stále existují obce a města, kde jsou Romové v některých restauracích a klubech nežádání. Kulturní akce jsou buď romské, či neromské. Nedaří se uspořádat akce, na které by přišli Romové i Neromové
 - obce by měly zapojovat Romy do přípravy obecních akcí, tak aby cítili, že je to i jejich akce. Například je možné zapojit dobrovolníky/brigádníky z řad Romů do přípravných či realizačních týmů. Akce podporující vzájemné soužití nemusí být pouze hudební a taneční vystoupení, ale může se jednat o různá setkávání zaměřená např. na matky s dětmi nebo sportovní, gastronomické akce. Při organizaci obecních slavností by pro Romy měly být rezervován stánek/prostor, kde by mohli prezentovat např. romskou kulturu či aktivity romských spolků fungujících v dané obci

4. NÁVRHY ZAPOJENÍ AKTIVNÍCH ÚČASTNÍKŮ PROJEKTU

Tato kapitola je souhrnem doporučení Národní romské platformy pro Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny specificky v tématu dalšího zapojování účastníků Projektu. Jedním z cílů projektu je vyhledání, aktivizace a zapojení „nových tváří“ z regionů do procesu romské integrace. Jejich vyhledání a aktivizace se prostřednictvím projektu podařila – otázkou však zůstává, jak s těmito osobnostmi dále pracovat i po skončení projektových aktivit.

Národní romská platforma formulovala pro Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny následující doporučení:

- Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny by měla vyčlenit 0,5 úvazku na zajištění permanentní komunikace s představiteli Romů v regionech. Po Slovenském vzoru by mohla být část úvazku vyčleněna specificky na práci s mládeží.
- „Nové tváře“ potřebují především příležitosti a prostor pro růst. Jako velmi vhodný nástroj se jeví být stáže, které by zprostředkovávala Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny. Stáže by na národní úrovni probíhaly na ÚV ČR, na ministerstvech a dalších správních úřadech. Ještě přínosnější jsou pro „nové tváře“ stáže na regionální a lokální úrovni. Tyto stáže by měly probíhat zejména u koordinátorů pro záležitosti romské menšiny, romských poradců a terénních pracovníků.
- Kancelář by „nové tváře“ měla zapojit do přípravy a realizace akcí jako jsou například oslavy Mezinárodního dne Romů, či pietních akcí, zejména pak 2. srpna. Kancelář by měla být aktivnější ale i u akcí, které organizují jiné subjekty (například kulturní festivaly, galavečery, sportovní akce) a aktivně se jich zúčastňovat. Především by však měl existovat funkční komunikační kanál, přes který bude možné šířit informace směrem k „novým tvářím“ o těchto akcích a možnostech zapojení se do jejich příprav (či se jich jen zúčastnit).
- Na tradičních akcích organizovaných Kanceláří rady vlády pro záležitosti romské menšiny, které jsou určeny především pro koordinátory pro záležitosti romské menšiny, romské poradce a terénní pracovníky, by měly být zvány i „nové tváře“. Tito lidé by měly dostat i prostor, aby aktivně vystoupili v rámci daných bloků.
- Kancelář Rady by měla organizovat exkurze do míst spojených s romskou kulturou a historií - např. do Muzea romské kultury, Letů u Písku, Hodonína u Kunštátu. Důležitá je ale i inspirace u ostatních menšin. Setkání se zástupci jiných menšin může probíhat například v Domě národnostních menšin.
- Každý člověk má za sebou životní příběh, který může být pro ostatní inspirativní.
- Kancelář by měla poskytovat prostor, aby nejen „nové tváře“ mohly své životní příběhy sdílet s ostatními.

PŘÍLOHA: VYBRANÉ FOTOGRAFIE Z REALIZOVANÝCH AKTIVIT

Regionální setkání v Plzni

Regionální setkání v Hradci Králové

Regionální setkání v Jeseníku